

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Polemica

Burghaber, Adam

Fribvrgi Helvetiorvm, 1678

XLV. De Cultu Sanctorum Imaginum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72462)

venduntur, non ad arborem, in qua crescunt; sic recurrimus ad Sanctos, non ut primos formaliter largitores beneficiorum, sed tanquam ad Ministrum & dispensatores. *Secundò* non repugnat infinitæ Dei Misericordiæ adhibere aliquos Intercessores apud ipsum; licet enim Deus paratus sit, nos exaudire, quando soli illum accedimus, tamen non minus paratus est, quando cum amicis ipsum accedimus, ut apparet ex eo, quod Jobi 42. v. 8. cit noluerit Deus, ut amici Jobi soli ad ipsum venirent deprecari veniam, sed id fieret per Jobum: *Ite, inquit, ad servum meum Job, & offeret holocaustum pro vobis. Job autem servus meus orabit pro vobis, faciem ejus suscipiam &c.* Neque petitio intercessionis signum est diffidentia; quod Bonitati Dei diffidamus, aliàs diffusus fuisset Paulus Deo, ejusque Bonitati, quando ad Romanos 15. versu 30. tam fervide esflagitavit preces vivendum in terra; imò dum deprecatores alios adhibemus, diffidimus potius de nostra dignitate, cum sciamus, nos esse peccatores ejus donis indignos; etsi enim Benignissimus sit Deus, est tamen etiam Justus, & in pœnam scelerum non nunquam aures occludit, Sanctorum precibus referendas. *Tertiò*. Si aliquid tam commode facile ac securè fieri nequeat paucioribus; tum illud non frustra fit pluribus. Atqui non tam commode facile ac securè exaudimur soli; ac adhibitis deprecatoribus, cum propter indignitatem, tum ob Dei decretum, quo destinavit quædam non dare nisi intercedentibus Sanctis, ut à posteriori per experientiam & Patrum doctrinam constat. Certe nemo facile dubitaverit, quin famosus ille Theophilus infames hosti infernali codicillos nunquam extorsisset, & Jesum in horrendi sceleris condonationem flexisset si non Deiparam Virginem Patronam ac Deprecatricem adhibuisset, ut insinuat Bernardus in Deprec. ad MARIAM.

XXI. *Quartò*. Dispari valde modo nos colimus Sanctos, à moribus Ethnicorum. Isti namque certos Deos, quos cultu Latriæ affecerunt, certis rebus præfecerunt: Nos Sanctos nec pro alijs agnoscimus, nec cultum ijs divinum deferimus, sed solum, ut deprecatores, apud DEUM adhibemus. Cur autem certos Sanctos in certis casibus invocemus, fit illud, quia vel in vita simile patrocinium adhibuerunt, vel post mortem in hujusmodi rebus speciale auxilium præstiterunt. Sic igne periclitantes D. Flo. ianum implorant, quem in hujusmodi casu singulariter propitium esse primus omnium Carbonarius experimento didicit, qui suis, quos sufflaverat, ignibus involutus Florianum appellavit, & integro corpore è rogo emerfit. Unde posteris quoque mos traditus est, Floriani imaginem cum urna aquarâ in fronte ædium dedicandi. DEUS etiam subinde aliquid concedere vult per hunc, non per alium Sanctum. Videatur antiquus Papatus P. Forer Lib. 1. cap. 8. n. 5. Et cap. 21. num. 95. *Quintò*. Ex eo, quod postulata non semper impetremus per intercessionem Sanctorum, non sequitur, invocationem illorum esse illicitam & negligendam; nunquid semper annuit precibus nostris ipse Deus? an ab invocatione hujus propterea cessandum? minimè. Quando igitur pro bonis temporalibus oratur, semper tacitâ id fit conditione, si ad majorem DEI gloriam nostramque salutem conducant. Atque hoc modo, cum etiam

pro nobis Sancti orent, nullam unquam ferunt repulsam; quia scilicet non absolute, sed solum conditionatè à nobis rogantur, si nimirum ea, quæ petimus, ad Dei gloriam ac salutem nostram conducant. *Sextò*. Quando Sancti apud Deum pro nobis intercedendo postulant beneficia, hæc non petunt à Deo concedi, tanquam mercedem meritum suorum, sed veluti signum amoris erga ipsos divini, quem suis meritis obtinuerunt. Cæterum mercedem pro meritis suis acceperunt quidem, etsi nondum plenam; quia nondum acceperunt gloriam corporis, quam etiam suo tempore habebunt.

XXII. *Septimò*. Falsum est, & impium hæreticorum figmentum, aliquos ab universa Ecclesia proponi, & haberi Sanctos, & ut tales invocari, qui tamen nunquam fuerint in rerum natura. Sanctus Georgius, S. Christophorus, S. Longinus à toto orbe Christiano per tot sæcula honorati & invocati fuerunt, ut mirum sit; Sæctarios adeo omnem frontem exivisse, ut in tanta veritatis luce tam spissa mendacia obrudere audeant. Videatur Catholicus Papatus contra Hailbrunner Lutheranum Tom. 1. à fol. 298. & nominatim contra prædictum mendacium de SS. Georgio, Christophoro, & Longino, fol. 357. *Demum quoad Legendas Sanctorum*. Sunt istæ duplices. Aliquæ sunt ab Ecclesia approbatæ: aliquæ non; sed absque omni facultate & approbatione sunt typo aut scripto editæ. Hæ posteriores ab Ecclesia prohibentur, atque ex oculis ac manibus hominum remouentur. Illæ priores immeritò ridiculæ stolidæ ac fabulosæ ab hæreticis censentur: nec quidquam in iisdem ostendi potest à sana ratione & divina Potentia alienum. Et profectò si in vitis Sanctorum ridicula ac fabulosa sunt, quæcunque Naturæ vires ac limites transcendunt, quomodo plurima, quæ in Sacra Scriptura referuntur, veritati consentanea credi possunt? Ridet Molinæus, & fabulosam censet, asinum Sacra consecratæ Hostiæ pedes inflexisse, ut habetur in vita S. Antonij de Padua. Quomodo ergo serid credere & verum esse censere potest, Asinam fuisse locutam, ut habetur Num. 22. v. 28. Si enim Asinus vi altiori loqui potuit, cur non pedes coram Venerabili eadem virtute superiore inflectere valuit? aut quæ major in hoc, quam in illo impossibilitas? Ita scilicet Hæretici nec Deo nec Homini bus attestantibus fidem habent, sed suo se instinctu & plus quam asinino impetu agi sinunt.

*****

CONTROVERS. XLIV.

DE CULTU SANCTARUM Imaginum.

S. Gregorius Magnus L. 9. Epist. 9. de Imaginum seu picturarum utilitate sic scribit: *quod legentibus Scriptura: hoc & idiotis præstat Pictura. Quia in illa legunt, qui literas noverunt: in hac ignorantes vident, quid sequi debeant.* Hinc fidei & pietatis hostes non solum Scripturam Sacram infestârunt, sed etiam Imagines Sanctas ac picturas impugnarunt, atque etiamnum istis à modernis hæreticis lis gravis intentatur hîc loci decidenda.

PARS.

PARS PRIOR.

DOCTRINÆ CATHOLICORUM.

I. **D**octrina prima. Imagines Sanctorum cultu dignæ sunt, & piè rectèque à Fidelibus honorantur & adorantur. Ita omnes Catholici ex pluribus Concilijs. Speciatim ex Synodo VI. Can. 82. & Synodo VII. seu Nicæna I. quæ Anno 787. pro imaginum Sanctorum cultu fuit ex instituto celebrata, & post longam disputationem tandem hæc decisio facta Aet. 7. Nos SS. Patres in doctrina insistentes, & Ecclesia Catholica, in qua Spiritus Sanctus inhabitat, traditionem observantes, deservimus, sanctas imagines in templis Dei habendas, colendasq; præsertim Domini, & Dei Servatoris nostri JESU Christi. Deinde Intemerata Domina Nostra Deipare: venerandorum Angelorum, & omnium deinde Sanctorum, quod scilicet per hæc Imaginum picturam inspectionem omnes, qui contemplantur, ad Prototyporum memoriam recordationem & desiderium veniant, illisq; salutationem & honorariam adorationem exhibeant. Imaginis enim honor in prototypo resultat. Quo decreto prælecto Sancta Synodus exclamavit: omnes sic credimus, omnes approbantes subscripsimus. Hæc est fides Apostolorum: hæc est fides Patrum: hæc est fides Orthodoxorum: hæc fides orbem terrarum confirmavit. Qui secus agunt, anathemate percussuntur. Qui secus sentiunt ab Ecclesia expelluntur. Eadem Catholica veritas habetur ex Concilio Rom. sub Greg. III. & Stephano III. & denique in Trid. Sess. 25. in proprio decreto his verbis: Imagines Christi, Deipare Virginis, & aliorum Sanctorum in Templis præsertim habendas & retinendas, eisq; debitum honorem & venerationem impertiendam. Probatur primo ex Sac. Script. Exodi 25. v. 22. & 37. v. 7. Num. 7. v. 89. Et 3. Regum c. 6. v. 23. ubi duo Cherubin in oraculo Arcæ ita positi fuerunt, ut adorantibus Deum in Arca præsentatum unâ cum ipso Deo obijcerentur, adeoque simul quodammodo cõadorarentur. Videmus quoque in SS. Litteris omnes res etiam inanimatas ad Deum aliquò modo relatas in magnâ reverentiâ & honore habitas; Arcam fæderis nemo tangere audebat, nisi Levitæ. Laicis etiam appropinquare vetitum Josue 3. v. 3. Ob ejus contactum Oza mortuus est. 2. Reg. 6. v. 7. Ob curiosum ejus aspectum plurimi Bethsamitæ occisi i. Reg. 6. v. 19. Cui ergo imagines Deum vel Sanctos representantes honorem non mereantur? Quare licet D. Damascenus L. 4. de fide. c. 17. dicat, doctrinam hæc S. Scripturæ verbis minimè expressam, tamen per bonam consequentiâ ex Scriptura valdè confirmatur, tum locis citatis, tum ex Psal. 98. v. 5. adorate scabellum pedum ejus, quia sanctum est. Vbi per Scabellum designari Arcam, indicatur Paralip. L. 1. c. 28. v. 2. Hinc Nicephorus Patriarcha in Dialogo, cui nomen Orthodoxus, bene ait: cum querit Hæreticus, ubi scriptum sit, de adoranda Christi imagine, respondendum, ubi scriptum est, adorandum esse Christum? siquidem inseparabilis est à Prototypo Effigies ejus.

II. Probatur secundo ex perpetuo Ecclesiæ usu miraculis confirmato. Christus ipse Imaginem suam ad Abagarum Edessæ Regem utique in honore habendam misit, quæ postea miraculis

coruscavit; ut videre est apud Baronium Anno 545. 586. 610. 621. 678. 944. Idem Dominus ac Salvator noster suam Effigiem limbo impressit, ut in velo Veronicæ, & in syndone Vesontina, easque varijs miraculis cohonestavit; de quo citatus Auctor ad Annum Christi 43. Mulier à sanguinis fluxu per Christum curata Effigiem hujus ex ære fulam erexit Panneadæ, quæ per 300. & amplius annos ad Juliani Apostata tempora conservata omnis generis morbos depulit, ut testantur Eusebius (L. 1. c. 14. Nicephorus L. 10. c. 30. & Sozomenus L. 5. c. 21. qui addit, Imperatorem in locum illius Imaginis Christi sublatae substituisse suam, sed statim ignem vehementem calitus delapsum statum illam Juliani circa pectus discississe, & caput unâ cum collo deiecit, ut illius faciem insinasse, quatenus media circa pectus fuerit disrupta. Ex historia Constantini Magni haud abscurè idem antiquus usus Sacrarum Imaginum conijcitur; Sic enim legitur in Edicto Constantini: Tunc idem venerabilis Pater (Sylvester) Imagines eorumdem Apostolorum per Diaconum suum exhiberi præcepit, quas dum aspicerem, & eorum, quos in somno videram figuratos in ipsis imaginibus cognovissem vultus, ingenti clamore coram omnibus Sacerdotibus meis confessus sum, eos esse, quos in somno videram. Imagines autem illas utique honoris & adorationis causâ S. Sylvester Papa apud se habuit. Item ex veteri usu; etenim à S. Lucâ depictas fuisse Imagines tum Jesu Christi, tum B. V. Mariæ, tum Principum Apostolorum præter alios testatur Nicephorus Lib. 2. c. 43. addens, in omnem deinde habitabilem orbem tam venerandam & pretiosam opus fuisse illatam.

III. Probatur tertio ex Patribus. Apostoli in concilio Antiochiæ celebrato jubent fieri, & Judæis ac idolis oppositi Imagines Dei veri, & Salvatoris nostri Domini Jesu Christi, & Sanctorum, hæc illorum sunt verba: ne errent Fideles erga idola, sed exprimant Divinam-Humanam, Immaculatam, Manifestam Imaginem veri Dei & Salvatoris nostri JESU Christi, ac Servorum ejus ex Adverso coram idolis & Judæis: neque amplius errent erga idola, aut Judæis similesiant. Videri potest Jacobus Gualterius in tabula Chronograph. fol. 17. & 79. ubi hoc testimonium & allata verba ex græca versione refert. D. Bassilius in epistola ad Julianum Imperatorem, quam adducit Adrianus I. Synodo VII. Aet. 2. aperte confitetur: Historias Imaginum illarum Christi, Deipare & honoro, & palam adoro; hoc enim nobis traditum à Sanctis Apostolis non est prohibendum, sed in omnibus Ecclesijs nostris eorum historiis erigimus. Idem Adrianus Papa in epist. sua ad Constantinum Imperatorem, & Irenem in Concilio Nicæno II. ex D. Christof. asfert hæc verba: Nonne injuriâ afficit Regem, qui regiam vestem violat? non novisti, quod is, qui injuriâ afficit Imperatoriam Imaginem, in Imperatorem ipsum veluti exemplar imaginis, ejusque dignitatem injurius est? Negit illum, quicumque ex ligno & coloribus Imagini convitiâ dicit: non damnari, veluti in rem inanimatam, sed contra Regem ipsum dixerit; judicatur enim occultè Regi injuriam intulisse. Plura PP. Græcorum & Latinorum testimonia videri possunt passim apud Bellarm. Verweis & alios.

IV. Probatur quarto. Miraculis. D. Athanas. Libro 1. vel Sermone de Passione Christi Imaginis c. 2. & 3. testatur, Imaginem Christi Crucifixi à Nicodemò factam fuisse à Judæis per ludibrium lanceâ

lanca transfixam, & ex ea copiosum sanguinem fluxisse, quod multorum corpora & mentes sanatae fuerunt. Idem affirmat Gregorius Turonensis de glor. Mart. c. 21. Sub Constantino Copronimo seu Caballino, qui sacrarum cultores Imaginum diris vexavit supplicijs, à B. Stephano Monachorum Antelignano in monte Auxentiano plures à varijs languoribus curati sunt, postquam Sacras Imagines adoraverunt, aut colere se professi fuerunt, ut refert Baronius Anno Christi 765. Plura etiam in particulari recenset miracula D. Damascenus orat. 1. & 3. de Imag. Ipsemet Catholicae veritatis irrefragabilis testis, dum manum iustu Sarracenorum Ducis amputatam beneficio Deiparae Virginis miraculose restitutam accepit, ut scribunt Nicephorus & alij plures Authores.

V. Probatum quomodo. Ratione. Imago dupliciter considerari potest; Materialiter, & Formaliter. Si spectetur materialiter quae aurea, vel argentea, pulchre vel inscite depicta, sic non colimus imagines, utpote rationis expertes, atque hoc ipso adorationis incapaces; & qui eiusmodi imaginem amat v. g. quod aurea, vel affabre picta sit, non ob id amat rem ab ea representatam v. g. Judam: si formaliter consideretur, sic eam omnino colimus, siquidem secundum hanc acceptionem est idem omnino motus in Imaginem, & rem significatam, ut docet Aristot. in L. de memoria; adeoque qui sic honore vel ignominia afficit imaginem, afficit & rem significatam; quod probe novit, & mundo ostendit Theodosius Imperator, cum enim Antiocheni imaginem ejus ac conjugis Placillae deprecissent, & per plateas traxissent, injuriam hanc & sui ipsius & conjugis suae esse ratus universam Antiochiam visitare damnavit, atque aegre Flavianus Episcopus precibus suis eam ab interitu servavit, ut refert Niceph. L. 12. c. 43. Et quid in tali cultu mali? Sed de hoc ipso cultu mox plura.

VI. Doctrina secunda. Imagines quoque ipsius DEI ac Sanctissimae Trinitatis recte construuntur, & ad cultum ac venerationem proponuntur. Ita communis Doctorum ac Theologorum Cathol. sententia. Probatum. Tum ex recepto Ecclesiae usu. Tum ex Concilio Trident. loc. cit. quod, licet circa imagines Dei nihil decernat, indicat tamen, illas non esse illicitas, ajens: *Quod si aliquando historiarum vel narrationes Sacrae Scripturae cum id indoctis plebi expediat, exprimi & figurari contingit, doceatur populus, non propterea Divinitatem figurari, quasi corporeis oculis conspici vel coloribus aut figuris exprimi possit; haec enim esset haeresis Antropomorphitarum.* Et quamvis aliam causam, cur Sanctissima Trinitas sub humana specie pingatur, Concilium non exprimat, tamen facile cogitavit, ideo illud fieri, ut invisibilis Dei perfectio humanis figuris quasi metaphoris, non nihil adumbretur. Unde doctrina nostra ulterius probatur. Tum quia in veteri Testamento per varias corporearum rerum imagines Deus olim fuit representatus. Tum quia spectatim Dan. 7. v. 9. Deus sedisse & apparuisse dicitur tanquam Antiquus dierum, *cujus vestimentum candidum quasi nix, & capillae capitis quasi lana munda.* Cur non ergo ita depingi possit? Interim pro hujusmodi imaginationibus semper habemus correctivam cogitationem; quippe scimus, DEUM ita se non habere, sed aliter concipere non valemus, ut indicat D. Dionysius Ariopagita de caelest. hierarch. cap. 2.

VII. Porro de ratione & modo colendarum Imaginum specialis est lis inter Auctores. Ad rem rite intelligendam diligenter notari & assidue pra oculis haberi debet ex Suarez. Tom. 1. in 3. P. D. 54. sect. 5. imaginem triplici modo spectari posse. *Primo* materialiter & physice secundum materiam, artem, figuram &c. abstrahendo, ut jam diximus, à repraesentatione & relatione, ex qua res habetur sacra. *Secundo* formaliter secundum relationem repraesentationis, adeoque imaginem ut imaginem, ut itidem diximus, etsi non ut exercentem munus imaginis. *Tertio* formaliter secundum relationem repraesentationis, adeoque imaginem ut imaginem in actu exercito, hoc est, prout non tantum actualiter quocunque modo repraesentat prototypum, sed quatenus secundum repraesentationem vivam continet in se exemplar, adeoque eo velut animata est. Differt haec consideratio à priori, quod illic directe sola consideratur imago, tametsi indirecte & in obliquo simul cognoscatur exemplar, tanquam alter terminus correlativus: hic vero directe consideratur tam imago quam prototypum per modum unius adaequati objecti, quod dici potest imago exemplaris animata, seu prototypum imagine vestitum non realiter, sed per simplicem apprehensionem ac vivam repraesentationem exemplaris in imagine, ac si adesset, quomodo Filij in imagine suos concipiunt Parentes. Hoc notato.

VIII. Crtum est 1. Imagines sacras recte coli & adorari, quatenus coram illis & per illas colitur & adoratur exemplar indicio imaginis ad mentem revocatum. 2. Imagines, quocunque modo colantur, non colendas esse per se ultimae, sed propter prototypum, & hujus excellentiam tanquam rationem objecti formalem; unde communiter cultus imaginum dicitur respectivus. 3. Imagines nunquam ita licite adorari posse, ut cultus in ipsis penitus & undequaque sistat, sed istum aliquo tandem modo ad exemplar referri debere, cum istud sit objectum quod, seu ratio formalis propter quam imago colitur. 4. Denique certum est, quasdam esse externas adorationis actiones, quae ipsis imaginibus, simpliciter loquendo, non exhibentur, etiamsi coram illis exercentur v. g. Sacrificium, oratio, laus exemplaris: quia hujusmodi actus praecise respiciunt personam intelligentem, ut talis est, abstrahendo ab his, quae extrinsecus illi adjuncta sunt. Haec cum certa sint, tam ex Concilio Trident. in decreto de sacris imag. quam ex 2. Synod. Nicena cit. Difficultas est. An imagines proprie, & quomodo colendae sint?

IX. Doctrina tertia. Imagines verè & proprie licet respectivè colendae & adorandae sunt, Ita communis Theolog. contra durandum 3. Dist. 9. Q. 2. n. 9. & 11. asserentem, imaginem proprie loquendo non adorari, sed exemplar praesente imagine. Consentit Durando Holkot, & praeter alios fere Cajet. 3. P. q. 25. a. 3. & seq. ajens *imaginem esse tantum conditionem adorandi exemplar, & honorem non exhiberi conditioni rei adoratae, sed rationi adorandi, quae est exemplar.* Hanc Sententiam aliqui Theologi gravi censurà afficiunt, à qua tamen eam Vasq. L. 2. de Adorat. N. 390. vindicare conatur. Probatum doctrina nostra. Tum ex Concilijs & Patribus qui planè utuntur opposito loquendi modo. In Concilio Nicæno 11. Act. 1. Basilus in sua confessione ait: *honorificè veneror venerandas imagines.* Euthymius Episcopus Sandenium Act. 2.

venerandas imagines ex toto corde cum debito honore & saluatoria adoratione suscipio. Act. 6. Epiphanius Diaconus damnat illos, qui imaginum usum ad memoriam solum, non verò ad saluationem & venerationem admittunt; quod velle videtur opinio ista. Et Act. 7. in epist. Synodi dum explicatur, quid sit *agoroxvóris* sive adoratio imaginibus debita, dicitur, præpositionem *agoroxvóris* intentionem significare desiderij. Tum quia quod coram imagine honoratur prototypom, per hoc revera non honoratur imago, sed solum prototypom. Ergo si non aliter honoratur imago, realissime negari potest, honorari illam, quod tamen nemo Catholicorum dixerit. Tum quia potissimum hæreticorum argumentum contra cultum imaginum est, quod sint res mortuæ & inanimatæ. Ergo supposuerunt intentionem Catholicorum, ferri in imagines verè ac propriè colendas.

X. Vasquez Lib. de Adorat. Disp. 8. 9. & 12. fatetur quidam honorari imaginem, aramen majorem huic honorem non concedit, quam externum v. g. osculationes, genuflexiones &c. derivatum ab affectu servitutis seu submissionis circa exemplar. Quare in opinione Vasquezij actus internus totus quantus occupatur cum exemplari, nec ullo modo attingit imaginem, sed colitur illa solum per signum externum cum simplici affectu, illum exhibendi. Vasquezium sequuntur Lessius Turrian. & nonnulli.

Doctrina quarta. Non solum externa signa honoris cum simplici affectu ea exhibendi, sed ipsum etiam internum affectum reverentiæ & cultus seu adorationis verè & propriè ad imagines dirigi. Ita post S. Thomam & veteres Scholasticos Suarez. D. 54. cit. Sect. 5. Tanner Tom. 3. D. 5. Q. 2. dub. 5. n. 143. Bellarm. L. 2. de imaginibus cap. 20. & alij Theologi communiter. Probatur 1. ex mente Conciliorum & Patrum approbantium cultum imaginum; quæ mens fuit, quod non solum externa cæremonia, sed internus etiam animus submissionis feratur in imaginem; dicunt enim simpliciter & absolute *imagines adorari*, & hoc contra Iconoclastas, qui illud maximè in cultu imaginum detestabantur, quod internus affectus manifestatus actu extèrno in imaginem tenderet. Speciatim autem observanda sunt verba Synodi VII. asserentis, *imagines ex animi desiderio, ex affectu, ex toto corde cum debito honore perfecte adorandas &c.* Probatur 2. à priori. Tum ex definitione adorationis supra allatæ ex D. Damasceno Orat. 1. de imag. nempe, quod sit nota submissionis, & reverentiæ. Ergo illud, quod adoratur, debet terminare submissionem & reverentiam; est enim nota reverentiæ illi exhibitæ, quod adorari dicitur. Tum quia repugnat externum cultum exhiberi imagini, quæ tali, quin etiam internus affectus submissionis feratur in imaginem; hoc ipso enim quod velim flectere coram imagine, & illi exhibere reverentiam, jam adest actus, quo me volo collocare infra imaginem, & illi cedere locum meliorem. Probatur 3. ex Absurdis: Nam si prædictus internus affectus non accedat, non apparet, quomodo Vasquez reipsa recedat à sententia Durandi passim ab omnibus rejecta; quævis enim dicat, in hoc se recedere, quod admittat imaginem verè adorari, esto terminet solum cultum externum, hoc tamen est solum differre in modo loquendi, non in re ipsa; etenim Durandus non negavit imagini rectè figi osculum, ca-

put illi aperiri &c. sed solum negavit hæc sufficere, ut imago adorari dicatur. Confirmatur & declaratur duplici instantiâ. 1. Si ad denominationem adorari sufficiat, me coram imagine pileum aperuisse, tunc si in imagine dæmon esset depictus, diceretur iste adoratus. 2. Quando coram Eucharistia percuterem pectus, adorarem pectus, vel si oscularer terram, adorarem terram. Videatur Tanner loc. cit. ubi hæc contra Vasquez pluribus explicat; & hunc imaginum cultum, quem Vasq. & nonnulli proprium dicunt, improprium duntaxat vocat. De proprio igitur imaginum cultu expressè loquendo. Sit.

XI. Doctrina quinta. Quando imagines formalissime sumptæ, ut scilicet exercentes minus imaginis proprio cultu adorantur, tunc non solum externa signa, sed etiam internus affectus submissionis & reverentiæ verè circa imaginem simul & ipsum exemplar tanquam circa adæquatam terminum seu objectum ut quod versantur, adeoque utrumque verè & propriè eodem cultu colitur. Ita citati Auctores pro doctrina priore contra Vasq. Et hæc planè est mens Angelici Doctoris in 3. Dist. 9. q. 1. a. 2. quaestione. 2. Et 3. P. q. 25. a. 3. 4. & 5. cum expressis verbis repetat, *motum in imaginem, ut imago est, eundem esse cum motu, qui est in exemplar.* Probatur doctrina nostra 1. ex Concilijs & Patribus, qui non solum hunc adorandi modum indicant, sed subinde etiam elegantibus exemplis & similitudinibus eum declarant. Athanasius Serm. 4. contra Arianos ait: *Regem ipsum inspicere, qui regis inspicium imaginem.* Leontius in Synodo XII. Act. 4. & apud Damascenum ita loquitur: *quem admodum Jacob accipiens à Filijs vestem sanguine conspersam Joseph, cum lacrymis osculatus est, suisq. oculis circumposuit, non ipsam vestem (ultimatè & principaliter) diligendo aut honorando id fecit, sed per eam arbitratus est, se Joseph osculari, & in manibus tenere, sic etiam Christiani omnes imagines Christi, aut Apostoli aut Martyris tenentes nostrà carne osculantes animo videmur nobis Christum aut Martyrem (utique tamen simul imaginem & Martyrem) amplecti &c.* Joannes Presbyter in eadem Synodo ad. 7. dicit, *unde & Beatus Pater (Basilius) indicavit, non esse duas adorationes, sed unam ipsius imaginis & primi exemplaris.* Quibus alijsque locis indicatur, imaginem simul cum exemplari menti & affectui adorantis objeci, ita ut unus idemque motus animi ad utrumque (sed diverso modo ut mox dicemus) referatur. Eundem modum adorationis apertius indicavit Concilium Trident. Sess. 25. de veneratione reliquiarum & imaginum, ubi ait *imaginum cultum referri ad Prototypom, ita ut per imaginem Christum adoremus & Sanctos veneremur.*

XII. Probatur eadem doctrina 2. hæc ratione. Si possibile & licitum est, ut intellectus noster prototypom simul & imaginem per modum unius objecti adorabilis directè apprehendat, tunc etiam voluntas uno quodam actu & affectu adorationis in utrumque tendere potest. Sed verum est antecedens. Major pater: quia voluntas proportionato modo cum intellectu procedit. Probatur Minor. Tum quia potest intellectus distincta objecta præfertim aliquo modo subordinata simul & per modum unius objecti totalis apprehendere v. g. Regem purpuratum. Tum quia quando exemplar est venerabile, tunc quidquid simul cum eo vel secundum rem vel secundum imaginationem convenienter junctum reperitur, rectè simul etiam

etiam ut venerabile saltem per accidens & propter exemplar censetur, ut patet in purpura Regis familiari Patribus & Theologis exemplo. Tum quia si idem affectus versari potest circa Deum & hominem, cur non possit unus idemque affectus adorationis versari circa exemplar & imaginem?

XIII. Interim fatentur omnes Doctores nostri, etiam si, ut diximus, imago simul ac eodem cultu cum prototypo colatur, semper tamen illam diverso ac inferiore modo coli. Nam Prototypon tanquam ratio colendi imaginem est principale & formale *objectum quod*, talis cultus: Imago vero secundarium & materiale, ac quasi accidentaliter annexum. Illud non solum proprie, sed etiam absolute & per se: Hæc proprie quidem, sed non nisi relative & propter illud duntaxat, adeoque, ut Bellarm. L. 2. c. 23. & alij non male loquuntur, per accidens tantum colitur eodem cultu cum prototypo, sicuti purpura, quæ cum Rege eadem adoratione colitur. Ob eandem causam, etsi veteres Theologi plerique imagines Christi latræ coli dixerint, jam tamen ita absolute & sine explicatione sufficienti loquendum non est, ut monet Bellarm. L. 2. cit. c. 22. Suarez. D. 54. cit. Sect. 5. Baronius Anno Christi 787. Nam Synodus VII. Act. 6. expresse negat, imagines adorari latræ: modo, inquit, *sciamus, excludi latræ*; hæc enim est alia à simplici adoratione, ut sæpe alibi dictum. Ratio est, quia cultus imaginis Christi, tamen in nostro casu re ipsa & materialiter idem sit cum cultu prototypi, revera tamen, & formaliter non habet rationem latræ, & perfectissimi cultus, nisi prout ad exemplar tendit, ut dictum. Juxta quam tendentiam & respectum ad exemplar putandum, veteres Scholasticos fuisse locutos. Hoc ipsum servatâ proportionem dicendum de dulia & hyperdulia respectu imaginum, quarum exemplaria dulia & hypertulia coluntur, ut recte notant Bellarm. Tanner & alij.

XIV. *Doctrina sexta.* Imagines Christi, Deiparæ, Virginis, ac cæterorum Cœlitum possunt etiam per se ac seorsim tanquam res sacræ aliquomodo coli, & venerari, non adoratò directe exemplari & personâ, ad quam illæ pertinent, adeoque formaliter spectatæ, ut prototypo relative opponuntur, juxta secundam considerationem imaginis supra §. VII. indicaram. Ita cum multis Suarez D. 54. cit. Sect. 5. ajens: *hoc tam certum esse, quam quod imago aliquo tandem modo proprie adoretur.* Probatur doctrina nostra. Tum Auctoritate. Nam Concilia & Patres hunc imaginum cultum passim insinuant. 1. perinde loquendo de imaginibus, ac de reliquijs, ac alijs rebus sacris. 2. docendo imagines honorari, sive adorari propter prototypon; vocula enim *propter* in rigore solam rationem adorandi significat. 3. Speciatim asserendo eundem honorem derivari ab imaginibus ad prototypon, vel contra, sicuti in VII. Synodo Act. 7. dicitur: *imaginis honor in prototypon resultat &c.* Tum ratione 1. quia imagines sacræ annumerantur reliquijs & alijs rebus Sacris, quas per se colendas esse, sequenti Controversiâ dicemus. 2. imagines per se spectatæ objectum esse possunt contumeliæ, tamen quis ipsum prototypon directe non cogitet dehonestare, ut docet S. Thomas 2. 2. q. 91. a. 3. Ergo per se sunt capaces honoris. 3. imagines quando simul cum prototypo coluntur, in se capaces sunt alicujus etiam interni honoris, ut ex dictis patet. Ergo etiam, quando

separatim spectantur, modo semper cum habitu ad prototypon sumantur; sive illa habitu sub ratione specifica apprehendantur, sive tantum sub ratione generica, videlicet rei Deo dicatæ, vel ad divinum cultum pertinentis. Honorem autem, quo imagines coluntur, semper ac necessario minorem esse, quàm sit honor ipsius prototypi, omnes iterum fatentur; quia eadem ratio cultus diversimodè utrique inest. Uti ex dictis, & praxi Ecclesiæ constat.

XV. *Doctrina septima.* Prædictus cultus pertinet ad eandem virtutem, quâ colitur ipsum prototypon, nec adeo ab alia distincta virtute procedit. Ita Suarez D. 54. Sect. 5. & plures alij. Ratio est, quia est eadem formalis ultimata ratio cultus objectiva, nempe eadem prototypi excellentia, etsi diversa sit applicatio, quæ sufficere non videtur ad diversum habitum specificandum. Non obstat, D. Thomam & veteres Scholasticos ejusmodi cultum Crucis & Imaginum vocare hyperdulam; nam hoc vocabulo hyperdulæ & duliae frequenter significant omnem cultum sacrum, qui proprie non est latræ, seu perfectissimus cultus, ut ex supra dictis constat. Ex his colligitur, univrsim cultum imaginum esse triplicem. *Primus* est, quò ipsa imago colatur per se directe: prototypon autem solum indirectè, & ut ratio colendi, de quo doctrinâ 6. *Secundus*, quò per se ac proprie solum colatur prototypon ab imagine repræsentatum: ipsa vero imago non nisi improprie, de quo doctrinâ 4. Ubi sententiam Vasquezij solum ut proprium cultum rejecimus. *Tertius*, quò utrumque simul, prototypon scilicet & imago unò ac eodem actu verè ac proprie colatur, de quo doctrinâ 5. Nunc videamus, quid hæretici contra doctrinas nostras Catholicas moveant.

P A R S P O S T E R I O R.

E R R O R E S H A E R E T I -
C O R U M.

XVI. *Error primus* est, nefas esse, Dei ac Sanctorum imagines formare: idolatriam verò easdem colere, & ad hunc finem in Ecclesia illas exponere. Ita Calvinus Lib. 1. Instit. c. 11. ubi gravissime imaginum cultum condemnat. Unde Calvinistæ, ubi ubi possunt, imagines non tantum ex Ecclesijs amovent, sed etiam destruunt, confringunt, ac comburunt. Præjuit in hac insania & impietate primus Leo Isauricus Imperator Anno 720. qui à Judæis inductus omnes imagines ex Ecclesijs ejici & exuri curavit, idque Romano Pontifici, ut faceret, mandavit, qui tamen fortiter se impio mandato apposuit, ut refert Paulus Diaconus de gestis Lombard. Lib. 6. c. 14. Atque hic Leo Imperator dictus est Iconomachus, cujus vestigijs institit filius ejus Constantinus Copronymus, & ambo dirissimè propter imagines Ecclesiam persecuti sunt, quam devastationem ad annum usque 800. continuarunt. Post hos venerunt Leo Armenus Imperator, ejusque successores Michael Balbus, & Theophilus, quos impiissimos fuisse, & quidem Theophilum Necromantiæ & Judæismi studiosissimæ Historici Græci Zonaras, & Cedrenus testantur. Istos secuti sunt Bogamoti, Waldenses, & d. m. m.

Lutherani, qui concedunt quidem posse haberi imagines tam extra, quam intra templa, negant tamen eas religiose coli posse absque idololatria, ut videre est apud Jo. Gerhartum L. 2. P. 2. à fol. 680. Probant tum ex S. Scriptura. tum Concilij. & Patribus. tum ex ratione.

XVII. Ex Sac. Scriptura. Imprimis promunt primum præceptum Decalogi Exod. 20. v. 4. & Deuter. 5. v. 9. *non facies tibi sculpsile, neque omnem similitudinem, quæ est in Cælo desuper, & quæ in terra deorsum, nec eorum, quæ sunt in aquis &c. ubi omnis generis imagines prohibentur.* Et quoniam Decalogus est compendium Legis Naturæ, quæ semper durat, etiam Christianos obligabit, ut ab omni imaginum factione se abstineant. Deinde afferunt omnia loca Sac. Scripturæ, quibus idolorum cultus prohibentur, contententes, omnes imagines esse idola ex Tertulliano de idololatria c. 13. dicente, *omnis forma vel formula idolum se dici exposcit.* Et Theodoro Siculo L. 2. Bibliothecæ ac Dionysio Halicarnassæo L. 1. Antiq. ubi idem est idolum & effigies, ut constat ex Lexicis græcis. Confirmant ex Baruch Propheta c. 6. ubi deridet idola varios eis effectus exprobrans, nempe quod non possint loqui, se movere, surgere, si in terram ceciderint, se defendere, abstergere faciem pulvere, vel fumo, quæ omnia etiam nostris imaginibus conveniunt. Demum ex Sac. Scripturâ eos locos adducunt, in quibus Judæi idola coluerunt, adjunguntque: Sicuti Papistæ clamant se venerari in imaginibus Christum aut Sanctos, quos illæ representant, sic Judæos idololatræ veneratos fuisse unum Deum in idolis, quod ostendunt exemplis. Primum. Michas sculpsit, quod formavit non Dæmoni, sed Deo vero fabricavit; hoc enim factô lætabundus ait Jud. 17. v. 13. *Nunc scio, quoniam benefaciet mihi Deus.* Secundum. Dannitæ simulachrum illud per Levitam consulentes, hoc responsum tulerunt à Levita Jud. 18. v. 6. *Dominus respiciat viam vestram.* Tertium. Exodi 32. Judæi vitulum formarunt, quem tamen non ut vitulum, aut Ægyptiorum Apin, sed ut visibile veri DEI signum adorarunt, ut patet ex his eorum acclamationibus v. 4. *Hi sunt dii tui Israël, qui te eduxerunt de terra Ægypti.* Et clarius ex verbis Aaronis v. 5. *Cras solennitas domini est.* Et cultus ille vocatur cultus Jehova, quod est veri Dei nomen.

XVIII. Ex Concilij & Patribus nec paucas nec leves movent Sectarij difficultates. Primum. Ex Concilio Elibertino seu Eliberinensi, quod in Hispania paulô ante Constantinum M. Anno Christi 305. celebratum can. 36. sic statuit: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur & adoratur, in parietibus depingatur.* Secundum. Ex Concilio Constantinopolitano anno 730. celebrato, quod similiter imagines damnavit. Tertium. Idem factum in Concilio Constantinopolitano anno 754. & 55. habito. Quartum. Ex Frankofortensi Anno 794. sub Carolo M. Imperatore celebrato, in quo damnata ferrur VII. Synodus Nicena II. ipseque adeo cultus imaginum omnino fuit sublatus. Quintum. Ex Concilio Parisiensi, quod relatam in Libro 1596. Frankoforti edito docet, Crucis quidem imaginem colendam: cæteras verò solius memorie, non autem ullius cultus causâ habendas ac retinendas esse. Sextam difficultatem movent ex D. Epiphano, qui in Epistola ad Episcopum Hierosolymitanum scribit: *Se in villa Anablatha vidisse depictum habens quasi imaginem Christi,*

vel Sancti alicujus, idq. se dilacerasse tanquam adversum Scripturam Sacram. Septimam. Ex Tertull. L. de idololatria dicente: *ne facias simulachrum aliquid, nisi tibi Deus iussit.* Octavam ex Clemente Alexandrino in laude exhortatoria ad gentes agente, nobis aperte veritum est, artem fallacem (statuariam) exercere scriptum enim est, non facies cuiusq. rei similitudinem. Nunciam ex Lactantio L. 2. Instit. c. 19. scribente: *quæ re non est dubium, quin religio nulla sit, ubi simulachrum.* Decimam ex Eusebio L. 17. hist. c. 4. narrante, usum imaginum ab Ethnicis confectum. Undecimam ex S. Athanasio contra gentes affirmante: *imaginem inventionem non à bono sed à malo spiritu excidisse;* quod autem principium malum habet, non potest esse bonum. Duodecimam denique difficultatem movent ex libris Carolinis anno 1549. sub Apocrypho nomine Eli. Phil. primum in lucem editis, qui imaginum cultum & venerationem reprehendunt.

XIX. Ex Ratione demum 1. Imago cum sit res inanimata, non est capax honoris. 2. Imago non est sancta ratione materiæ, quæ est aurum, argentum, lignum, marmor &c. nec ratione formæ: quæ est figura accidentalis, opus hominis: nec ratione respectûs ad exemplar; qui est naturalis ad corpus alienum abstrahendo à sanctitate: nec ratione relationis ad sanctitatem exemplaris, quæ est tantum conficta per nostram imaginationem: nec ratione alterius rei, quæ in ipso sit, cur ergo honoretur? 3. Homo est etiam imago Dei, & tamen non adoratur.

XX. Error iste ab universa Romano-Catholica Ecclesia in diversis Concilij dirigente Spiritu Sancto damnatus fuit. Eidem perpetuus Ecclesie usus: Unanimis Patrum consensus: Et gravia Rationum momenta adversantur, ut supra vidimus. Si Calvinistæ, Lutherani, & alij Sectarij pro sua miserabili cæcitate hæc non vident; nec capiunt, agnoscant saltem, quod ipsimet facere consueverunt. Ipsi magnis sumptibus atque artificijs curant depingi, formari, sculpi, exornari, & conservari titulus Regum, ac Principum: Imagines suarum Uxorum, Filiorum, Parentum, Avorum, etiam Prædicantium. Quæ ergo infamia est, Imagines Christi, Beatissimæ V. Mariæ, & aliorum Sanctorum conspuere, abolere, & exterminare? Nimirum pluris illos faciunt, quam Christum B. V. cæterisque Sanctos infernalibus Spiritibus acti, qui cum omni se honore per superbiam suam æternum spoliarint, eundem & Sanctis Dei ad suarum ruinarum complementum assumptis invidentes per hæreticos familiaria sua instrumenta omnibus modis impedire nituntur. Sed irritò effectu. Nimis enim honorati sunt amici tui Deus: nimis consortatus est principatus eorum. Psal. 138. v. 13. *Et sic honorabitur, quem Deus Rex Cælestis honorare voluerit.* Esther 6. v. 9. *fremant licet diabolus & omnes ejus ministri.* Objectionum moles neminem terreat, elumbes sunt omnes, non viribus & pondere veritatis sed levibus mendacijs, calumnijs ac ignorationijs nixæ. Itaque.

XXI. Respondeo 1. ad Testimonia ex Sac. Scriptura. Exod. 2. *non facies tibi sculpsile* (quod repetitur Deuter. 5.) septuaginta vertunt idolum, imaginem Dei falsi & ficti. Non ergo prohibetur hic quævis imago; illa sola prohibetur, quæ divina Natura ex se incomprehensibilis ad vivum representatur (ut Idololatræ fingebant) idque sive ea per se, vel in se representetur, sive per aliquam creaturam v. g. solem, lunam, vitulum &c. In hunc modum expli-

explicans se infra v. 23. Spiritus Dei, quid intel-
ligat per sculptile ait: *non facietis Deos argenteos, nec
Deos aureos.* Et patet clarissime in Levit. c. 26. v. 1.
*non facietis vobis idolum, & sculptile, nec insignem lapidem
ponetis in terra vestra, ut adoretis eum.* Ergo seclusa
adoratione & periculo idololatriæ, non vetatur
hic usus imaginum, seu Dei veri, seu creaturæ
rum, ut præter alios bene Tanner Tom. 3. D. 5.
q. 2. n. 105. & sequentibus. Quomodo enim aliàs
Deus ipse post hoc præceptum iussisset duos Che-
rubinos etiam in Sancto Sanctorum collocari?
Judæi tamen maxime posterioribus sæculis con-
scij suæ infirmitatis & pronitatis in idololatriam,
quo remotiores forent ab omni periculo, omnem
imaginum usum sibi ultrò interdixisse videntur;
& hoc est, quod Philo, Josephus, Origenes, &
alii apud Trinum in cit. Text. adducti subinde
insinuant, scilicet illicitum fuisse Judæis imagi-
num usum, non lege naturali, aut positiva DEI,
sed proprio decreto & majorum traditione ubi-
que recepta. Nihilominus cogebantur subinde
imperio Tyrannorum huminos admittere Cæsaris
imagine notatos, ut colligitur ex Matth. 22. v. 20.
Cujus est imago hæc & superscriptio? dicunt ei Cæsaris.
Nihil ergo hinc erui potest contra usum vel cultum
imaginum inter Christianos; quia apud hos nec
tale periculum, nec talis lex existit. Videatur Tan-
ner loc. cit.

XXII. Quoad illa loca Sac. Scripturæ, quibus
idolorum cultus prohibetur. Imagines non sunt
Idola, quantumvis enim Grammatici Græci non
distinguant inter Idola & Imagines; Theologi
tamen in materia de Fide non admittunt hanc
etymologiam; alioquin etiam Christus, qui est
Imago Patris 2. ad Corinth. 4. v. 4. erit Idolum.
Imago igitur est *verissima expressio alicujus rei*: sic e-
nim eam proprie SS. Patres describunt. Greg. Na-
zianz. orat. 36. quæ est 4. de Thol. *hæc Imaginis na-
tura est, ut exemplar suum imitando referat.* August. L.
de Genes. ad Litteram: *omnis imago similis est rei,
cujus imago est.* Clarissime Joan. Damasc. orat. 3.
de imaginibus. *Imago similitudo est, exemplum atque
effigies, quæ illum in se, cujus imago est, exprimit.* Idolum
vicissim describitur *falsa expressio alicujus rei.* Sicu-
ti habemus apud Habacuc. 2. v. 18. *Quid prodest scul-
ptile, quia sculpsit illud factor suus, conflatile & imaginem
falsam?* Ex hoc discrimine sic concludere possumus.
Idolum est falsa imago. Imagines Christi,
Beatiss. Virginis, & Sanctorum non sunt falsæ ima-
gines. Ergo Imagines Christi, Beatissimæ Virgi-
nis & Sanctorum non sunt idola. Atque hoc ar-
gumento utitur Eutyminus contra Bogomotos hæ-
reticos in Panopl. P. 2. Tit. 23. c. 1. Baruch. c. 6.
illas imperfectiones idolorum per ludibrium Gen-
tibus objecit, qui ipsasmet imagines pro dijs ha-
bebant; quod pleræque Gentes fecisse; restan-
tur SS. Scripturæ & P. P. passim Sapient. 13. v. 10.
dicitur de illis: *Infelices sumi, & inter mortuos spes
illorum est, qui appellaverunt Deos opera manuum sua-
rum.* Act. 17. v. 29. dicit Apostolus: *genus ergo cum
simus Dei, non debemus assimilare auro & argento, aut
lapidi aut sculpturæ artis: & cogitationibus hominum
divinum esse simile.* Videri possunt Chryostom. hom. 38.
in cit. locum Pauli. Athan. orat. contra Gen-
tes, & alij; quod si tamen aliqui ex Gentilibus al-
liter senserint, non ipsas Imagines pro dijs habendo,
sed eos tantum representatos, contra illos non
procedebant illa argumenta Baruch, sed alij re-
lis erant oppugnandi, quæ minime defunt. De-
mum longè falsissimum est, Judæos in idolis per-

inde verum Deum coluisse, ac Papistæ in imagini-
bus clamant se Christum venerari. quid clarius his
verbis Psalmistæ psal. 105. v. 35. sic de Judæis can-
nentis: *Commixti sunt inter gentes, & didicerunt opera
eorum, & servierunt sculptilibus eorum, & factum est il-
lus in scandalum, & immolaverunt filios & filias suas de-
monibus.* Et antea in eodem psal. v. 20. *Mutave-
runt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fo-
enum, oblitii sunt Deum, qui salvavit eos, qui fecit magna-
lia in Ægypto.* similia habeatur Deut. 32. v. 17. *Im-
molaverunt demonijs, & non Deo.* par est ratio de Gen-
tilibus, qui in suis idolis nunquam verum Deum
adoraverunt Juxta illud psal. 95. v. 5. *dij gentium
demonia.* 1. ad Corinth. 10. v. 20. *quæ immolant Gen-
tes demonijs, immolant non Deo.*

XXIII. Exempla adducta nequaquam patro-
cinantur Adversarijs. Michas Judic. 17. non ideo
dixit, *nunc scio, quia benefaciet mihi Dominus,* quod
habeat idolum, sed quod in domo suâ habuerit
Personam Levitici generis, propter cujus san-
ctitatem sperabat à Deo sibi benedictionem largi-
endam, id clarè ostendunt hæc ejus verba v.
19. *nunc scio, quia benefaciet mihi Deus habenti Le-
vitici generis sacerdotem.* De reliquo tamen Michas,
quam Levitam ac Dannistas simulachrum pro
Deo habuisse, non obscurè constat ex verbis
Michæ sic conquerentis contra Dannistas v. 24.
*Deos meos, quos mihi feci, tulisti, & sacerdotem &
omnia, quæ habeo, & dicitis, quid tibi est? Demum
quod Judæi ante vitulum non vitulum, sed
verum Deum Israël adoraverint, manifestæ
falsitatis conjungitur à Scriptura, quæ apertissime
contrarium demonstrat Deuter. 37. v. 18.
Deum, qui te genuit, dereliquisti, & oblitus es DEI
Creatoris tui.* Et psal. 105. cit. v. 19. *& fecerunt
vitulum in Horeb, & adoraverunt sculptile ibidem
v. 21. oblitii sunt Deum, qui salvavit eos.* Jeremæ 2.
& alibi. Ergo alius fuit cultus, quem Judæi
idolis suis deferebant, quam sit ille, quem nunc
Catholici imaginibus exhibent; siquidem nos Ca-
tholici sacras imagines non veneramus ut Deum,
sed Deum, quem illæ repræsentant, respecti-
vè colimus, & adoramus.

XXIV. Respondetur 2. ad difficultates ex Con-
cilijs & Patribus. Ad 1. ex Concilio Eliberino. Non ab-
solute ab hoc prohibitum fuisse usum & pictu-
ram imaginum; sed solummodo, ne immedia-
tè in ipsis templi parietibus depictæ extarent,
& defluente crustâ parietum deformarentur, aut
incurvis & ludibrijs Ethnicorum eò tempore
ante Constantinum M. grassantium dedecora-
rentur; quâ ratione etiam blis prohibitum e-
rat, Crucem in pavimento sculperè, ne pedibus
conculcarentur. Ita cum pluribus Vasquez L. 2. de
adoratione à n. 132. Ad 2. ex concilio Constantinopoli-
tano Anno 730. celebrato. Istud Concilium sub Leone
Isaurico non fuisse legitimum, eò quod nec Pon-
tifex, nec ullus ejus Legatus interfuit, imò nullus
Episcopus; siquidem nullus Historicus alicujus
Episcopi meminit, sed tantum hominum pro-
fanorum. Videri potest Vasquez D. 106. n. 40.
Ad 3. Ex Constantinop. Anno 754. & 55. celebrato. Hoc
quoque sub Constantino Copronymo non fuisse legi-
timum, quandoquidem legitimus Patriarcha
Constantinopolitanus nomine Germanus non inter-
fuit, sed eius loco intrusus Anastasius. Unde
acta ejusdem pseudosynodi irrita statim declara-
vit Stephanus Papa; quin & ipsi Patriarchæ A-
lexandrinus, Hierosolymitanus, & Antiochenus
O o 3 fortiter

XXVIII. Ad 12. denique difficultatem ex Libris Carolinis. Isti Libri ex communi DD. sententia non sunt Caroli M. Imperatoris, sed cuiusdam Sectarij, qui Prædicantium spiritu auctus hæreticum suum venenum scripto radere, ac diffundere fuit ausus. Verùm Carolus tanquam Sapientissimus Princeps mox eos per Engelbertum Capellanum suum transmisit supremo librorum & doctrinarum Censori Adriano summo Pontifici, qui etiam censuram ac responsum de iisdem dedit. Ex quo responso liquet, prædictos libros, neutiquam fuisse opus Caroli M. Imperatoris, sed plurimum hæreticorum, qui ad incudem suæ prævæ voluntatis & damnatæ doctrinæ illud fabricarunt. Nam inter alia Adrianus in refutatione c. 56. ita loquitur ad Carolum M. Imperatorem: *Ecce ipsum unum tenorem in hoc particulari sæpius referunt; nempe illi, qui libros hosce scriperunt, Discipuli scilicet Severi Episcopi Massiliensis Iconomachi.* Et postea: *De verò vestra protectissima à Deo excellentia, orthodoxæ fidei stabilitate roborata freti existimus; quæ radice ejus firmissima à pravus & infidelibus hominibus nunquam concutitur & movetur.* Ecce Adriani Pape iudicio Carolus M. Imperator ita firmus est in fide Romano-Catholica, ut non tam citò & facile per talia hæretica scripta seducatur. Quomodo ergo eorundem Auctor vel Approbator fuerit? videri potest Jacob Kellert in Antiquo Papatu Tom. 2. à fol. 242. Ubi pluribus demonstrat, nec Synodum VII. Generalem Nicææ celebratam à Concilio Francfortiensi sub Carolo M. damnatam, nec Libros Carolinos fuisse ejusdem Imperatoris. Item Nicolaus Schaten in Lib. supra citato, cujus titulus: Carolus M. à fol. 595.

XXIX. Respondetur 3. Ad argumenta ex Ratione desumpta. Ad 1. Imaginem non honorari propter se, & absolute, sed propter prototypon adeoque respective. Instat Amelius fol. 263. si imago non debet honorari propter se, tum non quia est imago; Si non, quia est imago, tum non relative; etenim quæ talis est respectiva. Respondet, falsum esse priorem hypotheticam; cum vox imago diversimodè sumatur; primò secundum inadaquatam; deinde secundum adæquatam suum conceptum; nam imago cum sit relativa, duo importat, fundamentum & terminum. Licet ergo honoris capax non sit; quatenus solum dicit fundamentum; est tamen quatenus cum termino suo sumitur; sic Legatus Principis non honoratur propter se; sed propter principem, quem representat. Ex quo tamen inferri non potest, Legatum non honorari; quia Legatus est; ideo enim ipse honoratur, ut per ipsum honor in Principem transferatur. Ad 2. Ad honorem non requiri physicam objecti excellentiam, sed sufficere moralem ex communi hominum estimatione ortum. Nam aliàs nec Magistratus, nec Doctores forent honorandi, cum nec Jurisdictio in Magistratibus, nec Gradus Academicus in Doctores aliquid physicum importet. Sufficit ergo moralis excellentia ex respectu exemplaris nata; ut patet ex eo, quod supra §. V. de Imperatore Theodosio injuriam imagini suæ factam ulciscente diximus. Ad 3. Deum in Sanctis & Hominiibus coli posse, veluti in sua creatura, & quidem cultu Patriæ. Verùm licet hic cultus, uti etiam in alijs rebus creatis per se & ex natura sua non sit illicitus, moraliter tamen & regula-

riter non est adhibendus, uti bene Tanner D. 5. q. 2. cit. n. 6. periculum enim foret; ne v. g. homo per se coli videretur; quia etiam propter se homo est capax honoris.

XXX. Error secundus est: Nullam SS. Trinitatis, Christi, & Crucis imaginem Dei esse pingendam, honorandam; & idololatrias esse, qui istud faciunt. Ita singulariter Calvinistæ ex suo Pseudo-magistro L. 5. Instit. cap. 11. qui inde nos idololatriæ peculiariter incusant. Ita Calvinus loc. cit. scribit de Catholicis: *tantum abest, ut ab illorum (Gentilium) idololatria causam suam sejungant &c. dum symbola, quibus Deum sibi figurant, & suo ingenio sibi comminiscuntur, & suis manibus consingunt &c.* Beza in colloquio Mompelgartensi ausus est dicere: *fateor me ex animo Crucifixi imaginem detestari.* horrenda blasphemia! Patet in epist. ad Rom. dub. 18. disertè scribit: *Omnes esse idololatrias, qui truentur imaginem Christi non minus, quàm qui colunt imagines serpentum, & altarium bestiarum.* His adstipulantur moderni cæteri Calvinistæ Molinæus in Neopap. à fol. 60. Amelius contra Bellarm. Tom. 2. L. 6. c. 5. & 6. &c. Probat. 1. Vadiani; sive Audiani pinxerunt Deum in humana forma, ut testatur Nicephorus L. 18. c. 53. quod Gregorius II. in epist. apud Baronium anno Christi 716. relata, damnavit, quamvis in margine subjungat, *hanc regulam in Ecclesia non amplius observari.* 2. Irenæus L. 1. c. 24. reprehendit Gnosticos propter aliquas imagines Christi à Pilato, ut aiebant, factas. 3. Augustinus L. 1. de Confes. Evang. cap. 10. scribit: *Sic omnino errare potuerunt, qui Christum & Apostolos non in Sacris codicibus; sed in pictis parietibus quaesierunt.* 4. Ezechias Rex serpentem aeneum confregit. 4. Reg. 18. v. 4. Ergo & imago Christi confringenda est. 5. Exterior pictura DEI & Christi facile homines simpliciores ac rudes in errorem inducit, ut credant Deum attributis membris consistere, Christum purum hominem esse &c.

XXXI. Contra errorem istum superius jam diximus, imagines ipsius Dei ac S. S. Trinitatis rectè construi, & ad cultum ac venerationem proponi. Nam quod Sacra Scriptura Deo tribuit, id homo etiam de DEO concipere ac pingere potest. Atqui Sac. Script. attribuit DEO Oculos Psal. 10. v. 5. Aures Psal. 5. v. 2. Faciem Psal. 50. v. 1. Manus Psal. 144. v. 16. Pedes Psal. 98. v. 5. *Adorate scabellum pedum ejus &c.* Quod autem Calvinistæ adeo oderint imagines Dei, SS. Trinitatis, Christi, ac S. Crucis mirum minimè est, diaboli nihil etiam magis oderunt, quàm DEUM Trinum & unum, ac Sanctissimam Christi Crucem. Pro solutione argumentorum notandum ex Bellarmino L. 2. de Imag. c. 8. tribus modis posse aliquid pingi. 1. ad exprimendum perfectam similitudinem formæ naturæ rei ipsius; & hoc modo res corporeæ solum pinguntur, quæ lineamentis & corporibus præditæ sunt; & si quis hoc modo Deum pingeret, verum idolum construeret; 2. ad historiam aliquam exprimendam, quæ ratione, si quis pingere vellet expulsionem Adam ex paradiso, proponeret Deum in forma hominis ambulantem; Adam verò & Evam inter arbores se occultantes, ac demum Angelum in forma adolescentis gladium gestantem in manu atque Adamum cum conjugè sua expellentem. Et hoc modo qui pingeret, non vellet representare ipsam DEI vel Angeli naturam, sed solum penicillo

penicillo per picturam exhibere oculis id, quod alius exhibet voce auribus, recitando Sacram Scripturam, atque hoc modo Deus pingi potest. 3. Pingi aliquid potest extra historiam ad explicandam Naturam rei non per immediatam & propriam similitudinem, sed per analogiam, sive metaphoricam mysticamque significationes; quemadmodum pingimus Angelos veluti formosos pueros, nudis pedibus &c. ad significandum, eos semper viribus pollere, moveri celerrimè, splendore gratiæ & virtutum præditos, item Christum in forma Ovis, & Leonis, ad significandum in illa mansuetudinem, in hoc fortitudinem illius, Hic tamen pictorum restringenda est licentia, ne limites rectæ rationis excedant, & pro libitu suo, necio, quæ monstra fingant, quæ hæreticis occasionem risus & contemptus præbeant. hoc notato.

XXXII. Respondetur. *Ad 1.* Vadiani stolidè sibi persuaserunt, Deum habere verum corpus, & per se esse formatum instar hominis. Jacobitæ etiam antiqui hæretici in Armenia, quorum meminit Nicephorus loc. cit. putarunt divinam Naturam esse commixtam cum humanâ, & ita simul crucifixam; & quia etiam credebant tres personas in una natura, concesserunt Patrem quoque & Spiritum Sanctum esse crucifixos. Construxerunt igitur tres cruces, easque vocarunt Imagines Trinitatis. Gregorius II. Papa in epist. ad Leonem Isauricum damnat merito omnes tales abusus, hoc est, imagines, quibus ipsa Dei ac Sanctissima Trinitatis Natura in se & verissimè exprimitur; non autem idem Papa rejicit imagines Deum ac Sanctissimam Trinitatem metaphoricè solum representantes, quæ etiam tunc temporis nondum in usu fuerunt, ut sumitur ex Baronio loc. cit. cujus hæc sunt verba: *Postea usu venit ut pingatur in Ecclesia Dei Deus Pater & Spiritus Sanctus, non quod sub aspectum cadant, sed, ut apparuisse in divinis scripturis leguntur sub forma Senioris, & sub imagine columbæ; quod enim describitur, idem & pingitur, cum sit eadem ratio utriusque, sicuti nimirum & penicilli.* Ita Baronius. Ex quibus manifestè apparet contra Petrum Molinæum fol. 60. falsum esse 1. Vadianos & Jacobitas eandem nobiscum habuisse doctrinam de Imaginibus. 2. Gregorium II. Papam damnasse usum imaginum, quia Deus ac SS. Trinitas improprie solum & metaphoricè pinguntur. 3. Cardin. Baronium asserere, regulam, ex qua Gregorius Imaginum usum damnavit, non esse amplius in usu, cum nec verbum de hoc reperiatur. *Ad 2.* Iræneus reprehendit Gnosticos, non quod imaginem Christi haberint, sed quod istam imaginibus Ethnicorum Philosophorum Pythagoræ, Platonis, Aristotelis &c. adjunxerint, quasi illis parem, easque simul clam eodem gentili cultu honoraverint, ut testatur Epiphanius hæresi 27. quod ipsum etiam confirmat S. Augustinus in catalogo hæresi. n. 7. loquens de Marcellina hæretica sæmina, quæ hoc etiam faciebat.

XXXIII. *Ad 3.* D. Augustinum agere contra illos, qui Ecclesiam Christianam & Sacra Evangelia (quia à Christo non fuerunt scripta) rejicientes impie sparserunt, Christum Libros magicos, quibus prodigia operatus fuerit, in forma epistolarum ad Petrum & Paulum familiares suos misisse; Ideo autem eos censuerunt familiares Christi Discipulos. tum quia in multis locis vi-

derant imagines Christi, in quibus etiam Petrus & Paulus erant depicti. tum quia iidem Apostoli Romæ etiam propter sua merita & mortem, quam ibidem eodem die subierunt, valde fuerunt celebrati. Hoc S. Pater arguit erroris, & ait: *Si Sacris Evangelijs, Actibus Apostolorum, & ceteris Sacris Scripturis credidissent, futurum fuisse, ut per imagines prædicas non ita deciperentur, nec in eam ruerent opinionem, quasi Paulus & familiaribus Christi in terra adhuc degentis discipulis fuisset, cum ex Actis Apost. c. 9. aperte constet illum post ascensionem Christi primum fuisse conversum.* Itaque S. August. non damnat imagines, sed pictorum errores, quibus non semper fidendum. *Ad 4.* negando consequentiam, quæ verè est Calvinistica & non valet. Nam serpens, cessante fine, propter quem erat factus, cepit esse occasio idololatriæ 4. Reg. 18. v. 4. & ex hoc etiam capite debuit confringi; imago autem Christi non est occasio idololatriæ apud nos Catholicos, cum non alium ob finem eam retineamus, quam ut nobis Christum Salvatorem & beneficia ejus præsentet. *Ad 5.* Nunquid ex magnitudine & excellentia Solis & Lunæ Gentes occasionem sumpserunt illa astræ colendi? & tamen Deus ista creavit ob bonum finem, & homines illa licite videre possunt, non autem ipsidem abuti. Item nunquid ex verbis Sac. Scripturæ oculos, manus pedes Deo tribuentis in errore aliqui induci possent? & tamen placuit Spiritui Sancto in prædictum modum in Sac. Scriptura Deum describere: Quare non erit etiam per se illicitum, Deum sic depingi; præsertim si populus sedulo instruat, quod Deus non juxta naturam suam, sed tantum metaphoricè sic exprimitur, ut ejus memoria & beneficia summa sæpius mentibus hominum objiciantur; fieri autem instructionem illam, indicant illi versus passim noti & tempore concilij Nicæni compositi.

Nam Deus est, quod imago docet, sed non Deus ipsa. Hæc videas, sed mente colas, quod cernis in ipsa.

Et clarius in his:

Effigiem Christi, cum transis, semper honora. Non tamen effigiem, sed quem designat, adora.

XXXIV. *Error tertius est, imaginem Christi & Sanctorum per se directe coli non posse absque idololatria.* Ita iterum moderni Sectarij, e quibus Amelius fol. 236. confessionem idololatriæ vocat istam assertionem Bellarmini L. 2. c. 21. *Imagines per se coli posse.* Jacob Hailbrunner in Papatu non Cathol. fol. 248. hoc ipsum eidem imputat, ut alios Calvinistas & Lutheranos taceam. Probat 1. ex Vasquez, qui D. 108. in 3. part. D. Thomæ ait, *stultitia vel idololatriæ insinulari posse, qui imaginem per se veneratur.* 2. quod hæc ratione idololatria cum Gentilibus introducat. 3. creatura irrationalis non potest esse objectum cultus, ita faltem, ut interior affectus submissionis ad eam referatur, cum non possit apprehendi, ut superior & injuriæ capax. 4. Concilia illum duntaxat cultum imaginum asserunt, quo in imagine directe colitur exemplar. 5. Speciatim S. Basilii Lib. de Spiritu Sancto. c. 18. unam, ait, esse glorificationem imaginis & exemplaris; quod testimonium recitatur in VII. Synodo Act. 4. & ex illo Joannes Presbyter infert: *Unde B. Pater judicavit, non esse duas adorationes, sed unam ipsius imaginis & exemplaris.*

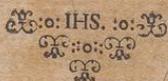
XXXV. Errorem hunc solis hæreticis adscribimus, quatenus idololatram vocant cultum imaginum directum ex prava persuasione, nullum cultum religiosum deberi imaginibus. Ex Catholicis enim, si qui directum cultum imaginibus negant, faciunt ad absque censura, vel in alio prorsus sensu, quam à nobis asseritur, ut videbimus. Itaque Respondeo ad 1. Vasquezium loqui de imagine in se & per se nudissime spectatâ, ut est ex tali materia & forma; quomodo adorare illam, utique idololatria est. At verò nos non ita præcisè accipimus imagines, quando asserimus, illas directè coli posse, uti nobis Amelius, Hailbrunner, & alij Sectarij falso imponunt, sed semper sumimus illas etiam separatim spectatas cum habitudine ad prototypum. Ad 2. hanc esse veterum Iconomachorum calumniam ad quam Tharastius in Synodo VII. Act. 2. ait: oportere impuras verborum vanitates respicere &c. quid autem impurius ac vanoloquentius, quam Christianos dicere idololatriæ studiosos &c. nempe quia manifestum est, maximum esse discrimen inter cultum imaginum Christianis consuetum, & inter idololatriam Gentilium; quemadmodum enim isti semper adoraverunt aurum, argentum & id, quod non est Deus, ita nos nihil adoramus, nisi verum Deum, nihil colimus, nisi Sanctos Dei Amicos, & nulli rei qualemcunque cultum attribuis, nisi propter Deum, & propter Sanctos DEI Amicos. ut ex hætenus dictis liquet. Ad 3. negando. Nam imago capax est honoris & injuriæ atque apprehendi à nobis potest, ut superior & excellentior ratione sanctitatis, quam suo modo participat; unde actus etiam honoris rationem non habet, nisi prout istam itidem à prototypo desumit. Ad 4. Concilia rectè asserere illum cultum, quo imagines directè coluntur propter exemplaria; quia iste fuit scopus contra Iconomachos; interea autem non negarunt alium adorationis modum; certè in contrarium nihil prorsus ex illis asseri potest. Ad 5. denique genuinum sensum esse, non quod nullus cultus esse possit imaginis, nisi quo simul directè etiam prototypum colatur; sed quia nunquam coli ita potest imago, quin saltem indirectè simul exemplar coatur; unde verissimum est, quod sit glorificatio, quod non una sint adorationes; quia, ut ait Aristoteles, ubi unum est propter aliud, ibi est unum tantum.

CONTROVERS. XLIV.

DE CULTU RELIQUIARUM.

Nomine Reliquiarum non tantum intelliguntur corpora Sanctorum, vel partes eorum, sed etiam vestes, baculi, coronæ, & alia eorum usu vel attractu sacra, ut instrumenta Martyrij, cruces, gladij, funes &c. per quæ gloriosum martyrium subierunt, & amore Christi passi fuerunt.

* * *

PARS PRIOR

DOCTRINÆ CATHOLICORUM.

I. **D**octrina prima. Reliquiæ Sanctorum cultu & honore dignæ sunt. Ita Catholica Fides, quæ clarè proponitur à Concilio Trident. Sess. 25. Statim post initium his verbis: *Sanctorum quoque Martyrum & aliorum cum Christo viventium sancta corpora, quæ viva membra fuerunt Christi, & templum spiritus Sancti ab ipso ad æternam vitam suscitanda, à fidelibus veneranda esse, per quæ multa beneficia à Deo hominibus præstantur.* Ita ut affirmantes Sanctorum Reliquijs venerationem & honorem non deberi, vel eas aliâque Sacra monumenta à Fidelibus inutiliter honorari, atq; eorum opis impetrandæ causâ Sanctorum memorias frustra frequentari, omnino damnandos esse, prout jam pridem eos damnavit, & nunc etiam damnat Ecclesia. Probat 1. Ex Sac. Scriptura. 4. Reg. c. 13. v. 20. refertur, hominem mortuum, cum projectus esset in sepulchrum Elises Prophete, & tetigisset ossa ejus, revixisse & stetit subito super pedes suos. Act. 5. v. 15. dicitur D. Petri umbra saluti fuisse agris: item sudaria & semicinctia D. Pauli Act. 19. v. 12. Quod si res æternæ sanctis adhærentes istud potuerunt, & propterea magnâ contentione à Christianis quæsitæ fuerunt, cur non potius eorum ossa & reliquiæ? unde præclare D. Chrysost. Serm. 33. de virtutibus & vitijs ait: *Sicut virtus erat in veste Pauli, & umbra Petri ad sanandum egros, ita in Sanctorum cineribus ad expellendum demones, Psal. 98. v. 5. adore scabellum pedum ejus, id est, Arcæ, cui Deus propitiatorius insidens pedes imponere videbatur, & propterea vocabatur scabellum pedum ejus.* 1. Paralipom. 28. v. 2. Si autem scabellum pedum DEI adorandum est, cur non etiam aliæ reliquiæ, quas Deus suo tactu sanctificavit, cum in terris esset. Exodi 13. v. 19. Moyses ex Aegypto discessurus honorificè secum asportavit ossa Josephi. Et Actorum 8. v. 2. Stephanum post martyrium curaverunt viri timorati. Si autem Josephi ossa, & Stephani corpus ita curâ & honore affecta sint, cur non aliorum etiam Martyrum & Sanctorum DEI Amicorum ossa & corpora honorari possint? Certè ex Moysis exemplo circa ossa Josephi infert Reliquiarum cultum S. Hieronymus in epist. ad Ripar. adversus Vigilantium. Et de cura circa S. Stephanum sic scribit Pius Papa antiquissimus Martyr ad Justum Episcopum Viennensem: *Cura autem Sanctorum Martyrum corpora, sicut membra DEI, quemadmodum curaverunt Apostoli Stephanum.*

II. Probat 2. Ex perpetuâ Praxi & Traditione Ecclesiæ, Nam nullum tempus assignari potest, quo primum ceperit hic cultus Reliquiarum. De Principibus Apostolorum Petro & Pauli scribit D. Gregor. L. 3. epist. 30. post meridiem. *Fideles Orientis eo ipso tempore, quo illi passi fuerunt, venisse Romam, & eorundem tanquam civium suorum reliquias postulasse. Verum ubi eas extra urbem ad duo milliaria detulissent, divino fuisse miraculo prohibito ne ulterius deserrent, adeo ut Fideles Romani eam tandem opitulante Deo receperint & (uti addit Gregorius) eo ipso loco, ubi ipsius Gregorij tempore visebantur, collocarint.* S. Onesimi S. Pauli discipuli reliquias Româ Ephesum fuisse translatas, legitur in martyrologio Rom. 15. Febr. de S.